

**Valoració del Pla Anual
de Política d'Ocupació
2018 (PAPE) i les accions
desplegades pel Servei
d'Ocupació de les Illes
Balears en el marc
d'accions destinades al
públic juvenil**

EMILIO MENÉNDEZ BENET

Menéndez Benet, Emilio (Avilés, Principat d'Astúries, 1991)

Emilio Menéndez Benito és alumne de doctorat en educació de la Universitat de les Illes Balears. Actualment investiga programes de formació i transició a l'ocupació a Europa i les Illes Balears, amb especial interès en tot el que fa referència als processos d'inclusió i encaix de la joventut en el mercat laboral

Resum

Al llarg dels darrers anys, el desplegament de mesures operatives en el marc dels programes, accions operatives i plans de suport específics, destinats tant a l'orientació laboral com a la incentivació de la formació, com a eina indispensable per a la inserció laboral pròpiament dita de diferents grups i col·lectius específics, ha acaparat gran part dels propòsits instrumentals de les institucions, tant estatals com regionals.

El desplegament de mesures recollides en el Pla Anual de Política d'Ocupació (PAPE), moltes d'aquestes associades a mesures desplegades en el marc del programa operacional del Fons Social Europeu, Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) i Fons de Cohesió, han permès el reforç d'accions i de mesures de caràcter específic, tant a escala estatal com en el radi d'acció del Govern dels Illes Balears, SOIB i altres institucions insulars partícips.

D'aquesta manera, tal com es recalca, aquestes accions destinades a mesures específiques d'activació i de reactivació formativa i laboral, orientades cap a un públic determinat (en aquest cas, referides en concret a joves menors de 30 anys), també responen, d'altra banda, a les adequacions, a la modernització i a la transposició de les institucions públiques, pel que fa a la demanda social i les seves necessitats, a partir de les accions desplegades. El propòsit del següent treball serà, per tant, ressenyar la tipologia d'accions implementades i les persones destinatàries, així com el grau de finalitat i el propòsit a aconseguir, per al cas de les mesures implementades en la comunitat autònoma de les Illes Balears, mostrant i orientant el focus d'anàlisi a l'interès suscitat al voltant del desenvolupament i la cabuda de les polítiques i accions referides al públic juvenil

Paraules clau

Programes de joventut / Serveis Públics d'Ocupació i Formació / Orientació Laboral / Transicions Formació-Ocupació / Garantia Juvenil.

Resumen

A lo largo de los últimos años, el despliegue de medidas operativas en el marco de los programas, acciones operativas y planes de apoyo específicos; destinados tanto a la orientación laboral, como a la incentivación de la formación como herramienta indispensable para la inserción laboral propiamente dicha de diferentes grupos y colectivos específicos; han acaparado gran parte de los propósitos instrumentales de las instituciones, tanto estatales como regionales.

El despliegue de medidas recogidas en el Plan Anual de Política de Empleo (PAPE), muchas de ellas, asociadas a medidas desplegadas en el marco del programa operacional del Fondo Social Europeo, Fondo Europeo de Desarrollo Regional (FEDER) y Fondo de Cohesión, han permitido el refuerzo de acciones y medidas de carácter específico, tanto a escala estatal, como en el radio de acción del Govern de les Illes Balears, SOIB i otras instituciones insulares partícipes.

De esta manera, dichas acciones destinadas tal y como se recalca, a medidas específicas de activación y reactivación formativa y laboral, orientadas hacia una serie de público determinado (en este caso, referidas en concreto, a jóvenes menores de 30 años), también responden por otra parte, a las adecuaciones, a la modernización y a la transposición de las instituciones públicas con respecto a la demanda social y sus necesidades, a partir de las acciones desplegadas. El propósito del siguiente trabajo, será por tanto reseñar la tipología de acciones implementadas y sus destinatarios, así como el grado de finalidad y propósito a conseguir para el caso de las medidas implementadas en la comunidad autónoma de las Islas Baleares, mostrando y orientando el foco de análisis al interés suscitado en torno al desarrollo y cabida de las políticas y acciones referidas al público juvenil.

Palabras Clave

Programas de Juventud / Servicios Públicos de Empleo y Formación / Orientación Laboral / Transiciones Formación Empleo/ Garantía Juvenil.

1. Introducció

Després d'una dècada de lluita contra el romanent de la major crisi econòmica de la història recent, la problemàtica de l'atur juvenil i la situació de la joventut a Europa (més concretament al sud continental) continua sent un dels principals eixos prioritaris a nivell institucional, en el marc de les accions dutes a terme pels organismes públics, en al·lusió clara a la contenció d'una de les problemàtiques principals de la societat contemporània: la desocupació juvenil. Les vicissituds en l'ocupació recalcaades, d'una banda, en la inestabilitat que els canvis continus d'orientació en les polítiques de formació i d'ocupació representen i, de l'altra banda, mitjançant la certesa que llança l'estabilitat laboral, com a indicador clar de qualitat de condicions de vida de la societat, fan que s'estableixi i s'hagi d'establir perceptivament com un debat prioritari; més quan el moment econòmic actual es troba caracteritzat per la incertesa econòmica i laboral, assumits singularment en els estàndards d'un mercat de treball associat a una alta temporalitat, precariedad, segmentació i volatilitat.

Així mateix, la vertebració d'una sèrie d'estratègies que aconseguissin respondre a les necessitats quan fart més concretes, d'un públic molt específic els contextos i posicionament social demanden accions de caràcter individualitzat va permetre aprofundir en la implementació d'accions en diferents contextos d'actuació, com ara: formació i orientació per a la inserció laboral de col·lectius de diferent tipologia (persones aturades de llarga durada, col·lectius en risc de vulnerabilitat o exclusió social o bé grups

de població que necessiten d'incentius per a la seva reactivació laboral o entrada en escena al mercat laboral), formació acadèmica i professional en adults, educació contínua i aprenentatges al llarg de la vida; composició, orientació d'itineraris formatius i respostes professionals, construcció de xarxes de treball i incentius a la modernització dels serveis d'ocupació, orientació i administració. Davant d'aquest desplegament de mesures de caràcter operacional i davant l'aportació per aconseguir finalitats específiques de caràcter constructiu i inclusiu, sigui quina sigui la tipologia, s'estructuren en concret una sèrie de mesures-accions, que al llarg dels darrers anys van ser implementades a les Illes Balears i el tractament és el propòsit principal d'aquesta anàlisi.

Anualment, el desenvolupament del Pla Anual de Polítiques d'Ocupació (PAPE) s'orienta a establir les bases de les mesures de caràcter específic que permetin garantir l'estabilitat i el caràcter regular de les dinàmiques de treball dels serveis d'ocupació autonòmics, a través d'una proposta d'acció de caràcter institucional. Regularment, en la darrera edició, pertanyent al 2018¹, el PAPE² va mantenir el propòsit de continuar i contribuir amb accions de celebració nova, a través de la incidència en una sèrie de contextos i dinàmiques específiques de treball, de caràcter transversal; la disposició, d'acord amb el desenvolupament de sis eixos d'actuació, que veuen la durada en l'exercici de caràcter periòdic anual. En virtut del que s'ha exposat a nivell competencial, les comunitats autònomes els han d'executar i proposar, ja sigui a través de propostes tècni-

ques pròpies o plantejades amb caràcter estatal. D'una banda, com s'assenyala en el document de resolució del pla, l'execució de la proposta del PAPE 2018 neix com a complement de suport i treball, com a marc operatiu de mesures específiques dels programes anuals d'estabilitat 2017-2020 i 2018-2021, així com el Programa Nacional de Reformes 2017, i, d'una altra banda, i principalment en consonància i coherència amb els objectius de treball, que l'Estratègia espanyola d'activació per a l'ocupació 2017-2020³ assenyalava (ja que són prescriptius i supeditats a aquesta) i els quals té bé en compte assenyalar, a través dels punts generals següents:

- Promoure l'activació de l'ocupabilitat entre joves, amb atenció a aquells que presenten deficiències d'atenció.
- Potenciar l'ocupació com a instrument principal d'inclusió social, millorant de forma prioritària l'activació i la inserció de les persones aturades de llarga durada.
- Promoure, d'acord amb les necessitats identificades en els diagnòstics personalitzats i amb les necessitats productives, una oferta dirigida a un mercat laboral canviant.
- Millorar l'acompliment dels serveis públics, modernitzant-ne els instruments.
- Abordar les polítiques d'ocupació que permetin i fomentin la connexió amb ocupadors i interlocutors socials locals.

De cara a la consecució d'aquesta sèrie d'objectius i en al·lusió a aquests, es va conformar, al llarg d'aquests anys, un sistema d'indicadors d'avaluació que determinàs el grau d'importància de les variables i factors que intervenen a l'hora de descriure el grau de funcionalitat, producció i necessitats que els serveis públics d'ocupació (Xarxa SPE-UE) demanen. Conformant-los sota sis grans eixos de treball, que englobin tot un seguit d'indicadors de resultat i producte, i que guardin, a la vegada, relació directa amb les mesures a implementar, la tipologia i l'orientació. Els eixos prioritaris són els següents:

- Mesures destinades a l'orientació

Es transcriuen a través de mesures orientades a la construcció d'itineraris educatius, gestió i orientació de contextos d'atur de llarga durada, incertesa laboral o assessorament a la contractació; entre altres mesures de cara a l'acompanyament i a la inserció de col·lectius específics. Tutorització i assessorament per adquirir noves qualificacions i vies d'accés al mercat de treball. Planificació i orientació d'itineraris formatius que donin resposta tant als contextos de segona oportunitat i retorn formatiu com a l'elecció de qualificacions i sortides professionals.

- Mesures destinades a la formació

D'una banda, consisteixen en accions que abasten des del desenvolupament i la implementació de mesures destinades a adquirir una formació professional específica fins

a programes de retorn formatiu, reconeixement de sistemes d'ensenyament no formal o obtenció d'ensenyaments de base (secundària obligatòria, escola d'adults, formació per a persones aturades, etc.). D'una altra banda, es prioritzen accions de reforç institucional i tutorial, en el marc de la continuïtat en el sistema educatiu i l'accés als sistemes d'educació per al profit o la pertinença a grups de població amb dictamen o demandes específiques. També cal tenir present que les propostes de construcció i conformació d'itineraris formatius personalitzats i individualitzats copen un altre dels eixos principals d'actuació, en els supòsits que es precisen les accions de caràcter formatiu.

- Mesures destinades a les oportunitats d'ocupació

D'una banda, representats a través de la intervenció i producció d'oportunitats envers grups de població específic, cal tenir en compte aquells que han presentat o presenten dificultats per a la inserció autònoma en el mercat de treball o bé necessiten d'incentius per a la contractació (aturats majors de 40, grups de població susceptibles de ser exclosos o vulnerables per raó de raça, sexe o pertinença socioeconòmica, joves sense experiència laboral, etc.). D'una altra banda, s'han de formular vincles entre les institucions acadèmiques, les institucions públiques i les empreses, en benefici de generar xarxes de treball que permetin absorbir tant la mà d'obra qualificada com la no qualificada.

- Mesures destinades a la igualtat d'oportunitats en l'accés a l'ocupació

En associació amb les mesures destinades a la síntesi d'oportunitats d'ocupació i d'acord amb el desenvolupament d'accions, que siguin capaçes de revertir accions de desigualtat per motius de distinta índole, i incorporar la igualtat efectiva en els diferents plans d'integració en el mercat de treball.

- Mesures destinades a l'emprenedoria

Orientades al desenvolupament i suport de noves accions d'emprenedoria (formació de noves empreses, autoocupació, compte propi i xarxes d'emprenedoria, etc.).

- Mesures destinades a la millora del marc institucional del sistema nacional d'ocupació

Accions d'impuls i millora de les xarxes de treball institucionals i assistencials que permetin la coordinació logística i operativa dels serveis públics d'ocupació.

Apel·lant aquesta sèrie d'eixos d'actuació, s'estableixen i ressenyen un seguit d'accions específiques que responen a la tipologia d'eixos d'actuació ressenyats. D'una banda, la posada en escena d'accions comunes, ja siguin programes o accions específiques, que són proposats a escala estatal i, d'una altra banda, les propostes considerades com a pròpies dels serveis d'ocupació autonòmics, en virtut de les seves competències i

adaptats a les necessitats d'una determinada sectorització econòmica, empresarial o demogràfica.

En referència a l'any 2018, es van posar a disposició de les persones usuàries un total de 33 programes i 21 accions comuns de caràcter estatal, així com 480 programes i 86 accions de disseny propi, per part dels serveis públics d'ocupació autonòmics (accions de caràcter regional); configurant un total de 620 mesures executades i planificades per al conjunt total del PAPE 2018. El percentatge elevat de mesures autodissenyades pels SEPE i la importància de l'àmbit d'aplicació i de disseny autonòmic posen sobre la taula la importància de les particularitats i l'orientació econòmica de cada regió o territori, així com les necessitats de cada territori, en al·lusió clara a la flexibilització de competències i demanda de necessitats. Des del punt de vista pressupostari, la distribució de les càrregues pressupostàries va comptar amb una partida total de 5.574 milions d'euros (partida pertanyent al Fons Social Europeu i Iniciativa d'Ocupació Jove), dels quals 2.018 milions van ser concedits per a la distribució a les comunitats autònomes.

2. Trajectòria del Pla Anual de Política d'Ocupació al llarg dels anys a les Illes Balears. Desenvolupament i descripció de mesures de caràcter específic, efectuades en grups de població juvenil en el rerefons del PAPE

Concretament, enfocarem el nostre estudi cap a les accions i programes desenvolupats a les Illes Balears, referint-nos específicament als serveis i programes executats que es

troben orientats i implementats en el radi d'acció i intervenció de la joventut (població menor de 30 anys). Encara que aquesta apel·lació és sistemàtica en el marc de treball d'aquest bloc de publicacions (Anuari de la joventut), és necessari establir i ressenyar el conjunt general d'actuacions i de mesures implementades en diferents àrees i nivells de concreció, per aconseguir entendre quin grau de pes i inclusió obtenen les mesures que al·ludeixen a la joventut dins el còmput global.

Abans de continuar amb aquest apartat, cal assenyalar la importància de referenciar i d'associar tot un conjunt de mesures de caràcter operacional que retroalimenten i complementen el desplegament de mesures de perfil juvenil i que es troben descrites en l'apartat anterior. D'aquesta manera, el que es pretén és comparar i mesurar el pes de les mesures específiques dins d'un marc d'operacions genèric, de cara a obtenir el pes que exerceixen i la importància per al servei públic que en desplega la implantació.

El Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB), com a operador de les polítiques de formació-inserció i activació laboral, va desenvolupar al llarg dels darrers anys accions diferents en àrees de treball diverses. Si prenem com a referència els eixos prioritaris d'actuació (orientació, formació, igualtat d'oportunitats, emprenedoria i millora del marc institucional) en els quals es configuren les accions específiques i més concretament en l'enfocament de la joventut, aquestes línies operatives poden mostrar-se amb la distribució següent:

Taula 1. Comparativa entre camps de treball i eixos d'actuació per estratègia executada.

Pla d'Ocupació de les Illes Balears 2014-2017		Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2017- 2020	Pla Anual de Política d'Ocupació (PAPE 2018)	
Objectius	Eixos d'actuació	Objectius específics	Eixos prioritaris	
Millora ocupabilitat	Orientació professional	Construir itineraris individualitzats i personalitzats de cara a la inserció de grups de població desocupats.	Orientació	
		Reduir la precarietat i temporalitat laboral.		
	Intermediació	Incrementar la intermediació del SOIB a les accions de contractació.		
		Disminuir l'índex de sinistralitat laboral.		
	Col·laboració publicoprivada	Atreure al SOIB col·lectius de persones desocupades.		
		Reduir la bretxa salarial entre homes i dones.	Igualtat d'oportunitats	
	Formació i requalificació	Fomentar el retorn formatiu de la població sense ESO i menor de 25.	Formació	
	Xarxa EURES			
Generació d'ocupació, la qualitat i l'estabilitat en l'ocupació	Oportunitats d'ocupació i foment de la contractació	Augmentar la taxa d'ocupació al 75 % de cara al 2020.	Oportunitats d'ocupació	Formació
	Ocupació i formació			
Fomentar l'esperit emprenedor		Incrementar l'emprenedoria al 7 % en joves i en un 10 % en majors de 30 anys, respectivament.	Emprenedoria	

Font: elaboració pròpia a partir de PAPE 2018, Pla d'Ocupació de les Illes Balears 2014-2017 i Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2017-2020.

Tot i que el marc de treball PAPE suposa el marc estructural i referència per a l'activació a escala estatal i regional, un memoràndum que recull tota mena d'accions d'activació laboral, reactivació formativa i

orientació tècnica d'itineraris integrals, hi ha una altra sèrie de marcs institucionals i normatius de treball, que de manera transversal orienten i apliquen els senyals d'identitat de les polítiques esmentades.

El Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB), com a operador de les polítiques de formació-inserció i activació laboral, va desenvolupar al llarg dels últims anys accions diferents en àrees de treball diferents. Si prenem com a referència els eixos prioritaris d'actuació (orientació, formació, igualtat d'oportunitats, empenedoria i millora del marc institucional) en els quals es configuren les accions específiques i més concretament en l'enfocament de la joventut, a l'actualitat, el desenvolupament i la implementació de mesures i d'estratègies de planificació, a més de referir-se de manera prescriptiva al PAPE, també s'estructuren sota el paraigua del Pla de Xoc per l'Ocupació Jove 2019-2021 SEPE⁴, que s'estructura com una de les estratègies principals de lluita contra la

desocupació juvenil per als anys propers. Així mateix, no es pot obviar la relació amb una altra sèrie d'estratègies d'actuació, com és el Pla d'Ocupació de les Illes Balears 2014-2017 i el Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2017- 2020, els eixos prioritaris dels quals es complementen amb els referits al PAPE i el Pla de Xoc per l'Ocupació Jove 2019-2021 SEPE. Com es pot comprovar a la taula 2, els àmbits d'aplicació responen a criteris i característiques que guarden similitud quant a l'orientació.

D'aquesta manera, al llarg dels anys, encara que posteriorment aprofundirem en les mesures i accions referides al públic de caràcter juvenil, en altres marcs de treball, hem d'assenyalar el conjunt total d'actuacions per a les Illes Balears incloses en el PAPE 2018:

Taula 2. Nombre de programes i serveis implementats pel Servei Públic d'Ocupació de les Illes Balears per any i tipologia d'acció.

Eix	Serveis comuns			Serveis propis			Programes comuns			Programes propis		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Orientació	9	9	9	2	2	3	1	3	3	8	8	7
Formació	5	4	4	-	-	1	3	4	7	4	6	7
Oportunitats d'ocupació	-	-	-	-	-	-	3	3	2	11	11	12
Igualtat d'oportunitats en l'accés a l'ocupació	2	2	2	-	-	-	2	1	-	-	-	3
Emprenedoria	4	1	1	1	2	2	3	4	4	-	3	4
Millora del marc institucional del sistema nacional d'ocupació	1	1	1	-	1	-	6	6	5	1	1	1

Font: elaboració pròpia a partir del recompte anual de programes-serveis dins de les polítiques actives del Pla Anual d'Ocupació Estatal.

És necessari recalcar que no s'ha de caure en l'error de creure que el gruix de mesures ressenyades eximeixen de l'aplicació al públic jove, pel fet de presentar aquesta condició, aspecte que s'ha de tenir present a l'hora de categoritzar la tipologia específica d'accions i no l'etiquetatge d'un grup de població per la raó o condició. En aquest sentit, el pressupost principal es troba reforçat per dos motius: el primer té a veure amb què la població jove, encara que es consideri com a tal, resulta població adulta; el segon fa referència al fet que pertànyer per

condició de població jove a un grup amb una sèrie de particularitats no l'eximeix de participar en una altra sèrie de programes o serveis, que evidenciïn el desplegament de suports o accions de caràcter específic de cara a persones usuàries que demandin nivells de concreció i accions concretes.

D'aquesta manera, i a partir de l'anàlisi dels documents citats al llarg d'aquest treball, es presenta la descripció de les accions següents, desenvolupades a l'entorn de les pràctiques amb públic juvenil, menor de trenta anys:

Taula 3. Tipologia i durada d'accions dutes a terme pel Servei Públic d'Ocupació, per nom d'acció, tipologia, àmbit d'aplicació i durada⁵.

Accions destinades a l'orientació		2016	2017	2018
SC	Diagnòstic individualitzat i elaboració de perfil	✓	✓	✓
SC	Disseny de l'itinerari personalitzat per a l'ocupació	✓	✓	✓
SC	Acompanyament personalitzat en el desenvolupament de l'itinerari i el compliment del compromís d'activitat	✓	✓	✓
SC	Assessorament i ajuda tècnica addicional	✓	✓	✓
SC	Informació i ajuda tècnica addicional	✓	✓	✓
SC	Gestió de les ofertes d'ocupació a través de la cassació entre ofertes i demandes	✓	✓	✓
SC	Informació i assessorament sobre la contractació i les mesures de suport a l'activació, la contractació i la inserció en l'empresa	✓	✓	✓
SC	Comunicació de la contractació laboral i de les altes, períodes d'activitat i certificats d'empresa, suport als processos de recol·locació	✓	✓	
SC	Comunicació de la contractació laboral i de les altes, períodes d'activitat i certificats d'empresa, suport als processos de recol·locació en els supòsits prevists legalment			✓
SC	Suport als processos de recol·locació en els supòsits prevists legalment	✓	✓	
SC	Programes de col·laboració amb agències de col·locació		✓	✓
PC	Programa d'Acció Conjunta per a la Millora de l'atenció a Persones Aturades de Llarga Durada		✓	✓
PC	Programa d'Activació per a l'Ocupació		✓	✓
PC	Programa d'Acció Conjunta per a la Millora de l'Atenció a les Persones Aturades de Llarga Durada	✓	✓	✓

Accions destinades a l'orientació		2016	2017	2018
SP	Acords de col·laboració amb els sectors econòmics	✓	✓	✓
SP	SOIB punt d'atenció integrat d'orientació laboral en educació-POAP	✓	✓	✓
SP	Servei en xarxa de personal orientador tutor de dones víctimes de violència de gènere	✓	✓	✓
SP	SOIB punt d'atenció integrat d'orientació laboral amb educació	✓	✓	
PP	Programa SOIB Jove – Personal Tutor Orientador i Preparador Laboral per a Joves Desocupats	✓	✓	✓
PP	Programa d'Orientació Laboral per a Joves Qualificats	✓	✓	✓
PP	Orientació professional dins del marc del PAPE: model integral d'intervenció individualitzada (MIDI)	✓	✓	
PP	SOIB renda mínima d'inserció laboral	✓	✓	✓
PP	Prospecció per a la captació d'ofertes d'ocupació i fidelització d'empreses	✓	✓	✓
PP	Assessorament a les empreses sobre els recursos existents per a la formació de treballadors i treballadores	✓	✓	✓
PP	Noves tecnologies aplicades a la intermediació laboral	✓	✓	✓
PP	SOIB atenció especialitzada a persones desocupades de llarga durada			✓
PP	SOIB programes d'orientació intensiva		✓	

Accions destinades a la formació		2016	2017	2018
SC	Formació professional per a l'ocupació concorde amb les necessitats de les persones usuàries	✓	✓	✓
SC	Control, seguiment i avaluació de la qualitat de la formació	✓	✓	✓
SC	Avaluació, reconeixement i acreditació de las competències professionals adquirides a través de l'experiència laboral	✓		
SC	Manteniment i actualització del compte de formació	✓	✓	✓
PC	Inscripció i acreditació de centres i entitats de formació professional per a l'ocupació	✓	✓	✓
PC	Plans de formació dirigits prioritàriament a treballadors i treballadores ocupats / oferta formativa per a treballadors i treballadores ocupats		✓	
PC	Accions formatives dirigits prioritàriament a treballadors i treballadores desocupats	✓	✓	
PC	Oferta formativa per a treballadors i treballadores ocupats (programes de formació sectorials, transversals i de qualificació i reconeixement professional)			✓
PC	Oferta formativa per a treballadors i treballadores desocupats (programes de formació dels serveis públics d'ocupació)			✓
SPC	Pràctiques no laborals en empresa	✓	✓	✓
PC	Procediment d'avaluació i acreditació de les competències professionals adquirides a través de l'experiència laboral o de vies no formals de formació	✓	✓	✓

	Accions destinades a la formació	2016	2017	2018
PC	Formació no finançada amb fons públics, desenvolupada per centres i entitats d'iniciativa privada, destinada a obtenir certificats de professionalitat			✓
PC	Activitat formativa del contacte per a la formació i l'aprenentatge			✓
SP	Formació impartida amb caràcter extraordinari a través de la xarxa pública de centres de formació			✓
PP	Estratègia balear de formació professional per a l'ocupació en centres propis		✓	✓
PP	Programa Públic de Formació i Ocupació per a Persones de Més Edat	✓		
PP	Programa Públic de Formació i Ocupació per a Joves	✓		
PP	Programes específics per a la formació de persones amb necessitats formatives especials en competències claus	✓	✓	✓
PP	SOIB Formació amb Compromisos de Contractació		✓	✓
PP	SOIB Formació Dual en Sectors Estratègics		✓	✓
PP	SOIB Formació Dual per a Persones Vulnerables		✓	✓
PP	SOIB Formació Dual en Centres Propis		✓	✓
PP	SOIB Reforç		✓	
PP	SOIB Jove Beques d'Èxit			✓
PP	SOIB ajudes per al reenganxament formatiu de col·lectius d'inserció difícil			✓
PP	Accions formatives que inclouen compromisos de contractació dirigits a persones desocupades	✓		

M	Accions destinades a la formulació d'oportunitats d'ocupació	2016	2017	2018
PC	Programes per a la inserció laboral de persones amb discapacitat en el mercat protegit (centres especials d'ocupació)	✓	✓	✓
PP	Programes per a la inserció laboral de persones amb discapacitat en el mercat ordinari de treball	✓	✓	✓
PC	Treballs temporals de col·laboració social		✓	
PC	Programa d'Activació per a l'Ocupació	✓		
PC	Primera experiència laboral	✓		
PP	SOIB Visible Programa de Foment de la Contractació per a Persones de Major Edat		✓	✓
PP	SOIB Jove – Programa de Joves Qualificats		✓	✓
PP	SOIB programes mixtos per a majors de 30 anys		✓	✓
PP	SOIB: itineraris integrals d'inserció			✓
PP	SOIB Jove – Itineraris Integrals d'Inserció		✓	✓
PP	Foment de la creació i del manteniment d'ocupació de col·lectius prioritaris	✓	✓	✓
PP	SOIB Jove – Beques d'Èxit		✓	

M	Accions destinades a la formulació d'oportunitats d'ocupació	2016	2017	2018
PP	SOIB Jove – programes mixtos per a menors de 30 anys		✓	✓
PP	SOIB suport als programes amb èxit o en la inserció amb persones en situació de vulnerabilitat		✓	✓
PP	Inserció laboral de persones en risc d'exclusió social	✓	✓	✓
PP	SOIB dones víctimes de violència masclista			✓
PP	SOIB per a dos de llarga durada activats			✓
PP	Programa SOIB «Activa't»			✓
PP	SOIB fira de l'ocupació			✓
PP	Programa de Pràctiques no Laborals	✓		
PP	Programa d'Agents d'Impuls Local	✓		
PP	Programa de Corporacions Locals per a Persones de Major Edat (visibles)	✓		
PP	Programa de Corporacions Locals amb Jovent (Programa de Joves Qualificats Entitats Locals actual)	✓		✓
PP	Programa de Formació Dual	✓		
PP	Processos d'inserció per a col·lectius vulnerables en risc d'exclusió social	✓		
PP	Processos d'inserció per a joves	✓		
PP	Programes de segona oportunitat	✓		

	Accions destinades a la igualtat d'oportunitats	2016	2017	2018
SC	Suport a la gestió de la mobilitat laboral (Xarxa EURES)	✓	✓	✓
SC	Gestió dels instruments europeus per afavorir la mobilitat en la formació i qualificació professional	✓	✓	✓
PP	Promoció de la igualtat entre homes i dones en el àmbit laboral			✓
PC	Suport a programes d'ajuda a la mobilitat: el teu treball EU-RES-FSE	✓	✓	
PC	Suport a programes de formació i/o de pràctiques en altres països	✓		

	Accions destinades a l'emprenedoria	2016	2017	2018
SC	Assessorament per a l'autoocupació i l'emprenedoria		✓	✓
PC	Foment de l'ocupació de la persona autònoma		✓	✓
SC	Foment de l'economia social i de l'emprenedoria col·lectiva	✓		
PC	Suport a la creació i a l'ocupació en cooperatives i societats laborals	✓	✓	✓
PC	Agents d'ocupació i desenvolupament local		✓	✓
PC	Concessió de subvencions consistents a abonar als treballadors i treballadores que fan ús del dret a percebre la prestació per desocupació en la modalitat de pagament únic	✓	✓	✓
SC	Assessorament sobre ajudes a les iniciatives emprenedores i d'autoocupació	✓		

Accions destinades a l'emprenedoria		2016	2017	2018
SC	Assessorament sobre incentius i mesures disponibles per al foment de la contractació	✓		
SP	Jornades ICAPE	✓	✓	✓
SP	Servei de formació a persones emprenedores		✓	✓
PP	Jornades FERempresa		✓	✓
PC	Foment de l'ocupació autònom	✓		
PP	Suport AODL		✓	
PP	Suport tècnic a la Xarxa d'Agents d'Ocupació i Desenvolupament Local			✓
PP	Models plans d'empresa		✓	✓
PP	Suport al manteniment de l'activitat per compte propi			✓

Font: elaboració pròpia seguint les dades del Pla Anual de Política d'Ocupació (PAPE) per a les Illes Balears en les tres darreres versions i comparant la durada i modificació de les accions⁶.

Com es pot comprovar, la pràctica, la difusió i l'ampliació progressiva dels programes i serveis per part del SOIB han estat destacables al llarg del 2018. L'encaix d'accions i de serveis d'índole

juvenil troba, de manera recurrent al llarg del mateix curs, una sèrie d'accions específiques, que a continuació es ressenyen, tenint en compte la finalitat, el propòsit i el públic al qual es destinen:

Taula 4. Tipologia i durada d'accions dutes a terme pel Servei Públic d'Ocupació, per nom d'acció, tipologia, àmbit d'aplicació i durada.

Nom: Programa SOIB Jove – Personal Tutor Orientador i Preparador Laboral per a Joves Desocupats		
Tipus d'acció: programa propi	Persones destinatàries: jovent desocupat, persones usuàries inscrites del SNGJ	Objectius programa-servei:
<ul style="list-style-type: none"> • Establir i conformar itineraris d'inserció laboral a partir de l'exercici de xarxes per a l'orientació formativa, l'assistència tutoritzada individualitzada i la guia per a la inserció en el mercat laboral. • Implementar accions addicionals de formació, capacitació i aprenentatges continus al llarg de la vida. • Orientar per a l'ús dels serveis públics d'ocupació estatals. • Fer entrevista que serveixi per aprofundir i conèixer les prioritats de les persones usuàries i interessades. • Orientar per a la primera ocupació. • Adquirir hàbits de cerca activa d'ocupació i acompanyament. • Tutoritzar les trajectòries acadèmiques de joves desocupats. 		
Nom: Programa SOIB Jove – Beques d'Èxit (bifurcació posterior en diversos programes)		

Tipus d'acció: programa propi	Persones destinatàries: persones usuàries inscrites en el SNGJ, menors de 30 anys	Objectius programa-servei:
<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupar i impulsar les carreres acadèmiques, professionals i d'emprenedoria de joves en diferents àrees i nivells formatius, de cara a garantir la finalització dels estudis. • Fer accions de retorn formatiu i requalificació per a l'accés a l'ocupació. • Aconseguir l'adquisició de les capacitats i la titulació de l'ensenyament secundari obligatori per a la capacitat i l'accés al mercat de treball. • Impulsar l'adquisició d'habilitats i de qualificacions tècniques a partir de l'impuls de la formació professional de base i la formació professional tècnica, així com altres branques d'aprenentatge d'oficis. 		

Nom: Programa d'Orientació Laboral per a Joves Qualificats

Tipus d'acció: programa propi	Persones destinatàries: joves qualificats, empreses interessades, persones usuàries inscrites en el SNGJ	Objectius programa-servei:
<ul style="list-style-type: none"> • Desplegar accions per a l'orientació de carreres laborals qualificades. • Fer l'anàlisi curricular i l'orientació activa. • Establir accions i estratègies d'incorporació al mercat de treball. • Desenvolupar i implementar convenis amb empreses i entitats locals per completar itineraris formatius i capacitacions tècniques. 		

Nom: Programa SOIB Jove – Qualificats Sector Públic

Tipus d'acció: programa propi	Persones destinatàries: persones usuàries inscrites en el SNGJ, grups de població amb nivell de formació professional de grau mitjà i superior	Objectius programa-servei:
<ul style="list-style-type: none"> • Proporcionar experiències formatives a joves qualificats i persones usuàries del Sistema Nacional de Garantia Juvenil que pretenguin iniciar-se en el mercat de treball i a l'acompliment de funcions d'índole pública, en els casos en què la modalitat del programa s'hi refereixi. • Incentivar, mitjançant el desenvolupament de períodes d'estada en organismes d'índole pública o dependents de l'estructura universitària, la consolidació de capacitats competencials pràctiques, de les carreres professionals exercides o les titulacions tècniques adquirides. 		

Nom: Programa SOIB Jove – Qualificats Entitats Locals (Programa de Corporacions Locals amb Persones Joves)

Tipus d'acció: programa propi	Persones destinatàries: persones usuàries inscrites en el SNGJ	Objectius programa-servei:
<ul style="list-style-type: none"> • Incorporar joves usuaris del Sistema de Garantia Juvenil en el mercat de treball i en l'exercici d'ocupació i professions en organismes dependents de l'Administració pública de les Illes Balears. • Incentivar, mitjançant el desenvolupament de períodes d'estància en organismes d'índole pública i institucions associades al món universitari, el desenvolupament de capacitats i competències per a la consolidació de carreres professionals. 		

Nom: SOIB Jove – Itineraris Integrals d'Inserció

Tipus d'acció: programa propi	Persones destinatàries: col·lectius vulnerables, col·lectius exclosos, grups de població amb barreres professionals	Objectius programa-servei:
<ul style="list-style-type: none"> • Inserir laboralment col·lectius vulnerables o sense recursos, per a la inserció autònoma en el mercat de treball. • Construir itineraris personalitzats per revertir les barreres professionals i acostar-los al món professional desenvolupant incentius econòmics. 		

Nom: SOIB Jove programes mixtos per a menors de 30 anys

Tipus d'acció: programa propi	Persones destinatàries: persones usuàries inscrites en el SNGJ, menors de 30 anys	Objectius programa-servei:
<ul style="list-style-type: none"> • Millorar les capacitats tècniques i qualificar grups de població inscrits, amb càrrec a la participació en projectes d'interès institucional i de la ciutadania. • Desenvolupar actuacions de les administracions supeditades a la formació d'ocupació. 		

Nom: SOIB Jove – Formació i Ocupació*

Tipus d'acció: programa comú	Persones destinatàries: persones usuàries inscrites en el SNGJ, menors de 30 anys	Objectius programa-servei:
<ul style="list-style-type: none"> • Proporcionar simultàniament formació teòrica i pràctica, a través de sistemes de formació dual. • Incentivar, a través de la concessió d'ajudes i de subvencions, contractes de formació-aprenentatge en llocs de treball. • Millorar i desenvolupar capacitats i competències professionals en persones usuàries dels sistemes formatius d'ensenyament de formació professional i obtenir certificats de professionalitat. 		

Nom: SOIB Jove Beques d'Èxit – Educació Secundària Persones Adultes (ESPA)*

Tipus d'acció: programa propi	Persones destinatàries: jove a partir de 22 anys sense titulació bàsica, persones usuàries inscrites en el SNGJ, desocupades	Objectius programa-servei:
<ul style="list-style-type: none"> • Afavorir, facilitar i promoure el retorn formatiu de població amb formació inferior a la primera etapa de l'ensenyament secundari obligatori i que es trobi fora del sistema educatiu. • Ajudar i incentivar el desenvolupament d'itineraris formatius que garanteixin l'accés a oportunitats formatives noves i vies de qualificació noves. 		

Nom: SOIB Jove Beques d'Èxit – Formació Professional i Formació Ocupacional*

Tipus d'acció: programa propi	Persones destinatàries: demandants d'ocupació, persones usuàries inscrites en el SNGJ	Objectius programa-servei:
<ul style="list-style-type: none"> • Implementar incentius al retorn i desenvolupament d'itineraris de formació professionals. • Adquirir qualificacions tècniques en el transcurs i desenvolupament dels itineraris formatius. • Sistema d'ajudes al desenvolupament de la carrera professional teòrica i pràctica. 		

Nom: SOIB Jove Formació Dual*

Tipus d'acció: programa propi	Persones destinatàries: jove inscrit en programes de formació professional i cicles formatius o bé joves qualificats que vulguin incorporar-se al mercat de treball a través de períodes de pràctica	Objectius programa-servei:
<ul style="list-style-type: none"> • Oferir una formació teòrica i pràctica per desenvolupar una tecnificació professional, adquirir destreses professionals o aprendre un ofici. • Connectar el personal professional amb les empreses i viceversa, utilitzant els serveis públics d'ocupació i les institucions acadèmiques com a nexes d'unió i de col·laboració. • Captar empreses per afavorir la incorporació de professionals al mercat de treball. • Concórrer en la qualificació i millora de la qualitat de la mà d'obra, la garantia d'eficiència en els posicionaments laborals i el desenvolupament d'una qualificació i aprenentatge al llarg de la vida. 		

Nom: SOIB Jove Orientació*7

Tipus d'acció: servei propi

Persones destinatàries: qualche jove inscrit en el SOIB (per a aquest servei no és necessari estar inscrit en el SNGJ)

Objectius programa-servei:

- Facilitar serveis d'orientació formativa i laboral sobre sortides professionals i situacions acadèmiques.
- Posar les persones usuàries en contacte amb empreses i entitats locals.
- Entrenar (coaching), posar en comú i fer sessions individualitzades de tutorització, per millorar les competències personals i professionals.

Font: elaboració pròpia a partir del desenvolupament dels programes-serveis reflectits i implementats en el Pla Anual de Política d'Ocupació i les accions disposades en l'actualitat pel SOIB, molt plausibles de ser inclosos en aquest cicle del Pla Anual de Política d'Ocupació 2019 i en el pròxim.

3. Conclusions i debat

Són vàries les conclusions que es poden extreure, en al·lusió a les mesures, i són moltes les conclusions que es podrien avaluar, si el radi d'abast de la investigació incrementa. D'una banda, el desplegament de les mesures recollides en el PAPE 2018 es incrementaren respecte a altres exercicis i l'anàlisi va dependre una sèrie d'idees essencials, que es poden entendre amb els pressupostos següents:

- D'una banda, la demanda de persones usuàries i l'increment de les necessitats personalitzades d'atenció individualitzada. En aquest sentit, una demanda que va augmentant deixa entreveure l'abordatge d'una sèrie de necessitats, cada vegada més específiques, així com d'un funcionament excel·lent dels serveis i de les estratègies de caràcter institucional, entorn de les necessitats esmentades, adaptant-s'hi.
- Aquest augment es troba afavorit, a la vegada, pel desenvolupament, l'explotació i el finançament del Sistema Nacional de Garantia Juvenil, com a eina vertebradora,

de suport i d'assistència a grups de població jove, així com a mesura estrella d'intervenció davant la problemàtica de la desocupació juvenil. Aspecte que legitima més encara l'aparició d'accions de caràcter específic sobre aquest programa i aprofitant la xarxa i el marc de treball com a eina de preferència.

- La prevalença dels recursos d'orientació i de formació en el ventall d'accions implementades per al SOIB.

D'una banda, resulta interessant assenyalar que el desenvolupament i la implementació d'estratègies de caràcter institucional que facilitin el desplegament continu i constant de polítiques actives de formació laboral (per exemple: Pla d'Ocupació de les Illes Balears 2014-2017 i Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2017-2020) certifiquen i justifiquen la importància de les accions específiques de suport actiu que ostenten per a l'accés al mercat laboral i per a l'apoderament i l'ocupabilitat de la joventut de les Illes Balears. Si bé, com de sobres

és conegut, la joventut està exposada a sofrir situacions de vulnerabilitat amb major freqüència que altres grups de població, especialment en el pla laboral; la situació d'excepcionalitat que presenta l'estructura del mercat de treball insular balear i la particularitat del cycle d'activitat i de productivitat econòmica, amb un grau ampli d'oferta d'ús de caràcter estacional, permet l'estabilització d'un model de treball cíclic, amb incidència especial entre la joventut i determinant per als primers anys d'accés al mercat laboral

D'una altra banda, com s'ha pogut comprovar al llarg del document, la tipologia d'accions i de programes específics implementats, en el radi d'acció de la joventut, guarda relació i incideix de manera directa en el desenvolupament d'aspectes rellevants, integrats en la construcció de les polítiques d'ocupació. Com es va fer referència entorn del grau d'importància presentat per la polítiques desenvolupes, aquestes es troben en la majoria configurades entorn de l'orientació i la tutorització individualitzada de les trajectòries formatives i dels itineraris, tant integrals com regulars, d'accés al mercat de treball. D'acord amb això, les accions i línies d'actuació (enteses sota un grau alt d'orientació, a través d'un nombre important de programes propis) que el SOIB va executar i executa en el marc de la seva titularitat competencial i en el marc de les accions específiques de la marca SOIB Jove, es pretenen dotar de sentit instrumental, al conjunt de les accions, però sempre des del prisma dels instruments d'acció-reactivació. Si bé aquest context

és entès des del punt de vista de les accions destinades a l'acció-reactivació, aquestes s'han d'entendre, a la vegada, no com a elements substitutius de polítiques subsidiàries ni de cap acció productiva, ni tampoc com a pràctica especulativa, sinó que s'han d'utilitzar com a instruments d'incentivació al desenvolupament de la via acadèmica i com a incentius a la contractació de grups de població jove. En aquesta línia d'actuació, referida a la qualificació progressiva de la població jove per qualificar o no qualificada, destaca la implementació dels programes Èxit en diferents àrees de formació i l'aposta per una formació professional de qualitat. Com es recalca, les accions desplegadas no han de ser substitutives de cap via regular de formació, ni d'accés al mercat de treball. Bé, perquè les accions ressenyades adquireixen un distintiu d'específiques en l'espectre de la intervenció juvenil, tenint accés encara aquests grups de població a nodrir-se d'altres serveis i programes específics.

Finalment, i en al·lusió a la continuïtat de les polítiques de formació-inserció i retorn formatiu, com a conclusió, és necessari recalcar la necessitat extrema i la importància de conformar, aplicar i mantenir el compromís, en el transfons del Programa Anual d'Estabilitat 2018-2021, i, especialment, mantenir l'estabilitat pressupostària pertinent i garant de la viabilitat de les accions i polítiques actives desenvolupades. Les demandes i necessitats de la societat més qualificada de la història, però, a la vegada, més vulnerable i desigual, així ho requereixen.

Bibliografia

- BOE de 26 de març de 2017, Resolució de 18 de desembre de 2017, de la Secretaria d'Estat d'Ocupació, per la qual es publica l'Acord del Consell de Ministres de 15 de desembre de 2017, pel qual s'aprova el Pla Anual de Política d'Ocupació per al 2017
- BOE de 29 de març de 2018, Resolució de 28 de març de 2018, de la Secretaria d'Estat d'Ocupació, per la qual s'ordena la publicació de l'Acord del Consell de Ministres de 27 de març de 2018 pel qual s'aprova el Pla Anual de Política d'Ocupació per al 2018, segons el que s'estableix en l'article 11.2 del Text refós de la Llei d'ocupació, aprovat pel Reial decret legislatiu 3/2015, de 23 d'octubre
- BOE de 31 d'agost de 2016, Resolució de 22 d'agost de 2016, de la Secretaria d'Estat d'Ocupació, per la qual es publica l'Acord del Consell de Ministres de 5 d'agost de 2016, pel qual s'aprova el Pla Anual de Política d'Ocupació per al 2016, segons el que s'estableix en l'article 11.2 del Text refós de la Llei d'ocupació, aprovat pel Reial decret legislatiu 3/2015, de 23 d'octubre
- Conselleria d'Economia i Competitivitat (2014), Pla d'Ocupació de les Illes Balears 2014-2017
- GOIB (2017), Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears, 2017-2020
- Reial decret 1032/2017, de 15 de desembre, pel qual s'aprova l'Estratègia espanyola d'activació per a l'ocupació 2017-2020, BOE núm. 305, de 16 de desembre de 2017

Notes

1. Si bé el Pla Anual de Política d'Ocupació al qual s'al·ludeix en aquest treball és el pertanyent a l'any 2018, l'aplicació reiterada es troba en vigor des del 2014. Així mateix, es fa referència a la darrera edició del PAPE (2018) i s'hi incorporen amb caràcter retroactiu tots els elements implícits en edicions anteriors.
2. BOE de 29 de març de 2018. Resolució de 28 de març de 2018, de la Secretaria d'Estat d'Ocupació, per la qual s'ordena la publicació de l'Acord de Consell de Ministres de 27 de març de 2018, pel qual s'aprova el Pla Anual de Política d'Ocupació per al 2018.
3. Reial decret 1032/2017, de 15 de desembre, pel qual s'aprova l'Estratègia espanyola d'activació per a l'ocupació 2017-2020.
4. La incorporació de xarxes de treball noves per facilitar i consolidar el desenvolupament i la implementació dels objectius prioritaris proposats pel Pla de Xoc per a l'Ocupació Jove 2019-2021, incorpora els programes d'orientació juvenil OrietaJove i la Xarxa SIJ - Injuve d'atenció a joves vulnerables. En aquest

curs, es pot comprovar com destaca entre les mesures aplicades pel Servei Públic d'Ocupació de les Illes Balears, per la continuïtat en les accions d'impacte juvenil.

5. Relació de nomenclatures: serveis comuns (verd clar), programes comuns (verd fosc), serveis propis (blau), programes propis (morat), accions i mesures destinades a públic juvenil (crema).
6. Per motius d'espai s'ha refusat incloure les accions desenvolupades en el marc de millora de serveis, per incórrer únicament de manera logística i operacional, encara que, per això, no s'han deixat de tenir en compte.
7. Les modalitats d'accions ofertes i cursades en l'actualitat s'han incorporat en l'anàlisi i es mostren amb asterisc en el lloc corresponent.